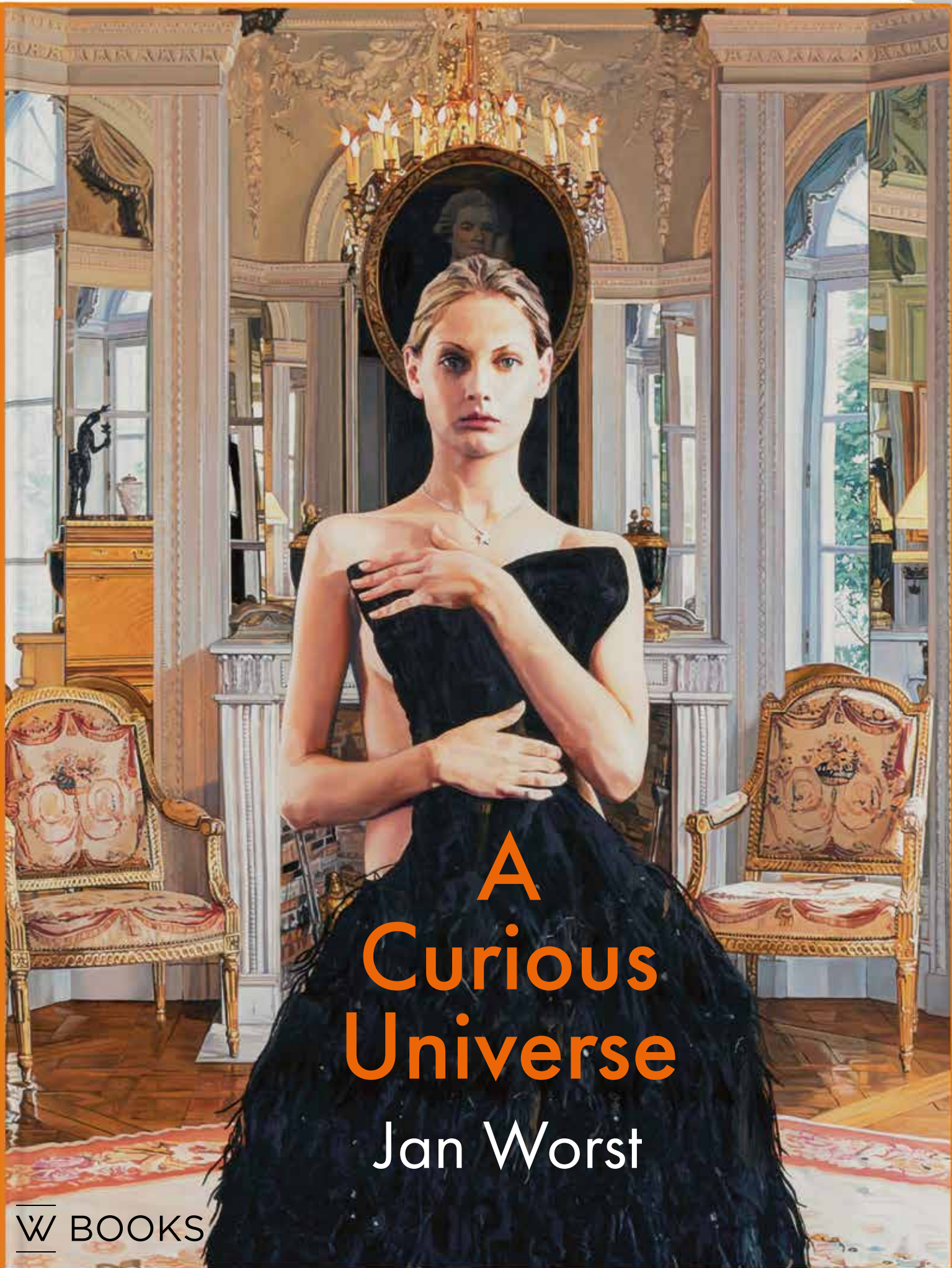

Jan Worst *A Curious Universe*

W BOOKS

A Curious Universe

Jan Worst

W BOOKS

Jan Worst

A Curious Universe

Julia Dijkstra
Adrian Dannatt
Joke de Wolf
Sito Rozema

Inhoudsopgave

Voorwoord	12
Maite van Dijk	
The Splendour Falls	20
Adrian Dannatt	
Gesprek met de kunstenaar	36
Joke de Wolf	
Het schilderij als enigma	50
Julia Dijkstra	
Geselecteerde werken	65
Geselecteerde werken op schaal	128
Tentoonstellingen	138
Chronologie	140
Verder lezen	142
Over de auteurs	143
Colofon	144

Contents

Preface	12
Maite van Dijk	
The Splendour Falls	20
Adrian Dannatt	
Interview with the Artist	36
Joke de Wolf	
The Painting as an Enigma	50
Julia Dijkstra	
Selected works	65
Selected works to scale	128
Exhibitions	138
Chronology	140
Further reading	142
About the authors	143
Colophon	144

The Splendour Falls

Adrian Dannatt

The Splendour Falls

'De gedachte om "de ogen op de toekomst te richten" is nonsens. Terugkijken is beter.'¹
Georg Baselitz

'Kunst kan alleen geweld, wreedheid en onrecht betekenen.'²
Filippo Marinetti

In 1968 was Jan Worst als vroegwijze tiener betrokken bij de straatgevechten van de Provo, de beweging van boze, progressieve oproerkraaiers uit die tijd, en hij is altijd trouw gebleven aan zijn revolutionaire anarchistische overtuigingen. Worst was een radicale punker, een illegale kraker, en hij is zelfs ooit opgepakt voor een aanval op het woonpaleis van de koningin. Goed, hier is niets van waar, of misschien ook wel, want ik weet hoege-naamd niets over het leven van Worst, behalve dan zijn geboortedatum en dat hij een indrukwekkende lijst van tentoonstellingen heeft opgebouwd. Maar door de weelderige vreemdheid en het unieke karakter van zijn werk ga je op zoek naar een biografische sleutel tot dit raadselachtige rijk. En we zouden Worst's werk ongetwijfeld anders duiden als bekend was dat hij ooit inderdaad in de cel is beland omdat hij Huis ten Bosch had beklad met leuzen als BEZIT IS DIEFSTAL!

Zo gaan we er tegelijkertijd ook van uit dat Worst niet tot de hoogste kringen behoort, dat hij zijn leven niet in de interieurs die hij afbeeldt heeft doorgebracht en dat zijn werk dus niet beschouwd hoeft te worden als een lofzang op het bevoorrechte milieu, zijn eigen bevoorrechte milieu. Toch zou dat niet onmogelijk zijn; er zijn genoeg historische voorbeelden van aristocratische en vermogende schilders aan te wijzen, en ook best wat hedendaagse kunstenaars uit voorname sociale milieus

'The idea of "looking toward the future" is nonsense. Simply going backwards is better.'¹
Georg Baselitz

'Art can be nothing but violence, cruelty and injustice.'²
Filippo Marinetti

As a precocious teenager Jan Worst was involved in the street fights of 1968 as a 'Provo', one of those angry avant-garde Dutch agitators, and ever since he has remained true to his revolutionary anarchist beliefs, a radical punk, illegal squatter, even arrested for attacks upon the Queen of Holland's palace. Actually none of this is true, or maybe it is, for I know absolutely *nothing* of Worst's life other than his date of birth and impressive list of previous exhibitions. But the sumptuous oddity, sheer singularity of his oeuvre makes one reach for any sort of biographical clue to this hermetic domain. And surely our interpretation of Worst's work would shift if it was known that he had indeed been imprisoned for spray painting upon the walls of Huis ten Bosch, the bold graffiti 'ALL PROPERTY IS THEFT!'

Likewise, we somehow presume that Worst is not an actual aristocrat himself, has not spent most of his life within such rooms, and that these paintings are thus not to be understood as a straightforward celebration of privilege, his own privilege. But it is not impossible; there is a strong historical precedent of aristocratic and wealthy painters and certainly a sprinkling of contemporary artists who come from social backgrounds as grand as those portrayed by Worst. What would Worst's oeuvre mean, how would we interpret it, if we knew that he was portraying his own home life, his family mansion, his close relatives? We would assume it was a non-critical, loving and

zoals voorgesteld door Worst. Wat zou het oeuvre van Worst betekenen, hoe zouden we het interpreteren, als we wisten dat hij zijn eigen huiselijke leven schilderde, zijn eigen woning, zijn naaste verwanten? Dan zouden we het beschouwen als een kritiekloos, liefdevol en gemeend eerbetoon aan zijn sociale klasse, precies het tegenovergestelde van wat we zouden denken als hij de anarchist was die we ons eerst voorstelden.

Overvloed en onbehagen

Wat we dus in essentie moeten weten is hoe de kunstenaar zich verhoudt tot de zeer specifieke wereld die hij steeds opnieuw verbeeldt, waarbij hij alle andere onderwerpen rigoureus uitsluit. Worst schept zo'n mysterieus, verleidelijk beeld dat we als vanzelf gaan speuren naar aanwijzingen. Zijn onderwerp is op zijn zachtst gezegd hoogst ongebruikelijk voor een hedendaagse kunstenaar, zo radicaal dat hij ons er openlijk mee lijkt uit te dagen. Die uitdaging is haast politiek; we worden ertoe aangezet onze eigen verhouding tot rijkdom, bevoorrechting, luxe en schoonheid onder de loep te nemen en te erkennen. Keuren we die zaken goed, streven we ernaar, vormen ze de geheime som van onze verborgen ambities? Als we voor één keer heel eerlijk tegen onszelf zijn: is dit de wereld waarin we willen leven en waarop onze dagelijkse inspanningen zijn gericht?

En mag dergelijke schaamteloze grandeur wel bestaan in onze zogenaamd egalitaire tijden? Zolang we in het duister tasten en niet precies kunnen vaststellen hoe Worst aankijkt tegen het milieu dat hij zo obsessief verbeeldt, verkeren we in morele en politieke onzekerheid over onze eigen gevoelens. Deze biografische of anekdotische noodzaak wordt deels ingegeven door de kwestie van nationale identiteit. Want het meest onwaarschijnlijke aspect van Worst's werk is nog wel dat het door een Nederlander is gemaakt.

sensuous homage to his own class, the exact opposite of the meaning we would ascribe were he the anarchist we first imagined.

An Embarrassment of Riches

What we fundamentally need to know is the artist's own relation to this very specific realm that he portrays again and again to the extraordinary exclusion of all other subject matter. For the narrative that Worst presents us with is so utterly mysterious, seductively resonant, that we naturally cast about for further clues. This is, to put it mildly, a most unusual subject matter for a contemporary artist, whose extremity blatantly challenges us. That challenge is political because it goads us into examining and admitting our own relationship to wealth, privilege, luxury, and physical beauty. Do we approve, do we aspire toward these things, are these the secret sum of our hidden ambitions? Let us for once be entirely honest with ourselves, is this the world that we *want* to inhabit and toward which our everyday energies are directed?

And should such unashamed grandeur be allowed to exist in our supposedly egalitarian times? As long as we do not know, cannot exactly establish Worst's own attitude to the milieu he so obsessively portrays, then we are left in a state of ambiguity, moral and political, as to our own feelings. This biographical or anecdotal imperative is partly inspired by a question of national identity. For the most improbable dimension of Worst's work is that it should be made by a Dutch person.

For *nothing* in Dutch society, politics or art history could prepare one for the emergence of Worst's oeuvre, and one can only imagine that its reception within that culture must largely be one of bewilderment or hostility. Indeed, if one was going to try and invent one subject matter, one style, that could actually rile and ruffle those famously tolerant and open-minded Dutch, one might well arrive at Worst's world. For it is impossible to exaggerate the anti-elitism, liberal conformity of the contemporary

Werkelijk niets in de Nederlandse samenleving, politiek of kunstgeschiedenis kon ons voorbereiden op het ontstaan van Worst's oeuvre, en je kunt je voorstellen dat de ontvangst ervan binnen de Nederlandse cultuur er overwegend een moet zijn geweest van verbijstering of afkeer. Als er één onderwerp is, één stijl waarmee je de o zo tolerante en ruimdenkende Nederlanders op de kast krijgt, is het wel de wereld die Worst scheidt. Het is onmogelijk het anti-elitarisme, de liberale conformiteit van het huidige klimaat in Nederland te overdrijven, waarin op elk uiterlijk vertoon van superioriteit, geld of zelfs maar goede stijl wordt neergekeken.

Nederland mag dan altijd welvarend zijn geweest, van oudsher probeert men die rijkdom te verhullen, te democratiseren, zoals perfect samengevat in de titel van Simon Schama's boek *Overvloed en onbehagen* (1987). Nederland kent uiteraard een aristocratie, en een monarchie, die de daarbij behorende grote huizen bezit, maar zij lopen onder geen beding met hun levensstijl te koop en leven al sinds jaar in dag in grote teruggetrokkenheid. We hoeven niet alles aan deze kwestie van nationaliteit op te hangen, maar feit blijft dat Worst's onderwerpkeuze provocerend is, zo niet bewust rebels binnen de context van de hedendaagse Nederlandse kunstwereld. Hoe heerlijk dat het schilderen van luisterrijke interieurs in Nederland nog het gevoel kan opwekken van iets verbodens, van een taboe, in een verder zo vrijzinnig kunstcircuit waarin zelfs zaken als uitwerpselen of sadomasochistische performances geen opgetrokken wenkbrauwen meer opleveren.

Het zou ergens wel prettig zijn om Worst's werk simpelweg als 'tegendraads' te kunnen zien, als een moedwillige breuk met esthetische en sociale conventies, maar wat er aan de hand is, is meer ambigu, de kracht van het werk schuilt in de volstrekte neutraliteit. En dit alles is oneindig, onlosmakelijk vervlochten, verbonden, met het medium van Worst's keuze, namelijk dat van het realistisch schilderen.

Dutch character, where any outward sign of superiority, money or even just good tailoring is disdained.

The Netherlands may always have had great wealth, but it has also consistently attempted to disguise, democratise such fortunes, as suggested by the perfect punning title of Simon Schama's *The Embarrassment of Riches* (1987). The Netherlands does, of course, have an aristocracy, a monarchy, with suitably grand houses but they have never promoted or paraded their way of life, have long existed with utmost clandestine discretion. One should not overemphasise this issue of nationality, but the fact remains that Worst's subject matter is genuinely provocative, if not deliberately antagonistic, within the context of the contemporary Dutch art world. How splendid that in The Netherlands at least, the depiction of such elegant interiors can still generate a frisson of the forbidden, a sense of true taboo, in an otherwise permissive art world where everything from excreta to sadomasochistic performance has become entirely ordinary.

There would be an undoubted satisfaction in being able to think of Worst's work as simply 'reactionary', a deliberate break with aesthetic and social adherence, but its position is altogether more equivocal, its potency in its ultimate neutrality. And all of this is infinitely, inseparably aligned, entwined, with Worst's given medium, that of painterly realism.

It remains a guilty secret, widely guarded, that the ability of the painter to create a realistic representation of our physical world is so astonishing and fundamentally magical that for many people this remains the real definition of art. For the essentially mimetic ability of art, its potential to create a tangible version of the world, remains as impressive, as mysterious, to stress that term again, as *magical* today as when the Greek painter Zeuxis conjured grapes so realistic, they brought the birds and his contemporary and rival Parrhasius deceived him in turn with his perfect curtains. And it is this alchemical potential which is not only the appeal of the paintings of Jan Worst but also its subject matter.

Colofon / Colophon

Jan Worst | A Curious Universe verschijnt bij de gelijknamige tentoonstelling in Museum MORE in Gorssel, van 9 juli t/m 29 oktober 2023.

Jan Worst | A Curious Universe accompanies the exhibition of the same name in Museum MORE in Gorssel, from July 9th to October 29th 2023.

Uitgave / Publisher
WBOOKS, Zwolle
info@wbooks.com
www.wbooks.com
Museum MORE
info@museummore.nl
www.museummore.nl

Auteurs / Authors
Adrian Dannatt
Joke de Wolf
Julia Dijkstra
Sito Rozema
Maite van Dijk

Samenstelling / Compilation
Julia Dijkstra

Coördinatie / Coordination
Julia Dijkstra
Sito Rozema

Redactie / Editing
Sito Rozema

Eindredactie / Final edit
Marleen Blokhuis

Grafisch ontwerp / Graphic design
Vanessa van Dam

Vertalingen / Translations
Betty Klaasse (EN–NL)
Dave Nice (NL–EN)

De tentoonstelling en dit boek zijn mede mogelijk gemaakt door / The exhibition and this book are made possible by:

Julia Dijkstra
Mintzen
De Gijsselaar-Hintzenfonds

Alle werken van / All artworks by Jan Worst: © Jan Worst 2023

Fotoverantwoording / Photo credits
Alle foto's van het werk van Jan Worst zijn gemaakt door Peter Tahl met uitzondering van / All photographs of Jan Worst's work were taken by Peter Tahl, with the exception of: *The Generous Friend* (p. 107), *After Virtue* (p. 113): Peter Cox.

Overige foto's / Other photos
p. 2, 37, 40: Peter Tahl
p. 53: Studio Tromp
p. 54 (B): Ids Worst
p. 54 (C): Marten de Leeuw
Creditline p. 53: Collectie Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam.
Aankoop met steun van: Familie Lütjens, VriendenLoterij, Familiestichting Nolst Trenité, G.Ph.Verhagen Stichting, gemeente Rotterdam, Marlene Dumas, Ministerie van OC&W, Ministerie van Financiën, Mondriaan Fonds, Fonds 21, Stichting Bevordering van Volkskracht, Stichting Nationaal Fonds Kunstbezit, Vereniging Rembrandt, de heer F.J. de Visser, VSB Fonds. Gedeeld eigendom: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2009

ISBN 978 94 625 8560 7
NUR 646

Details / Details

Omslag / Cover: *Divine Details* (p. 117)
p. 4: *Deugd als slaapmiddel / Virtue as Soporific* (p. 74)
p. 5: *Confidente* (p. 72)
p. 6: *Camera Lucida* (p. 91)
p. 7: *The Pocket* (p. 110)
p. 8: *De moralist / The Moralist* (p. 92)
p. 10: *The Wise Man, Homage to David Sylvester* (p. 114)
p. 11: *Allegorie II / Allegory II* (p. 85)
p. 17: *De groene bibliotheek / The Green Library* (p. 80)
p. 18: *Kinderszene / Scene from Childhood* (p. 78)
p. 19: *Die Abenteurerin / The Adventuress* (p. 82)
p. 34: *Mirror and Mask* (p. 111)
p. 35: *The Egoist* (p. 109)
p. 48: *Darkness Visible* (p. 116)
p. 49: *In 't voorbijgaan / In Passing* (p. 84)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.
All rights reserved. Nothing from this publication may be reproduced, multiplied, stored in an electronic data file, or made public in any form or in any manner, be it electronic, mechanical, through photocopying, recording or in any other way, without the advance written permission of the publisher.

© 2023 WBOOKS Zwolle /
Museum MORE / de auteurs / the authors

W BOOKS

